

ЗА ПРОИЗХОДА НА ИМЕТО ФИЛИПОПОЛ НА ТРАКИЙСКИЯ ГРАД ПУЛПУДЕВА

Иван Тодоров

Името на съвременния български град Пловдив най-често се свързва с транскрибираната на тракийски език форма Пулпудева от названието Филипопол¹ – град на траките, основан от македонския цар Филип II (359–336 г. пр.Хр.е.). Независимо че за неговото съществуване се говори след похода в 342/341 г. пр.Хр.е. на Филип II Македонски в Тракия, началото на устойчив селищен живот в областта на трихълмието в централната част на тракийската равнина и средното течение на р. Марица по археологически материали се датира от епохата на неолита и с още по-характерните белези на укрепителната система от края на II и началото на I хил. пр.Хр.е.²

В историческите извори Пулпудева като тракийско селищно название е засвидетелствано в късния римски писател от VI в. Йордан (*Pulpudeva: Iord. Rom. 221; 283*). В трудовете на античните писатели от елинистическата и римска епохи, обаче най-често е използвано името Филипополис (*Philippopolis/Philippoupolis: Polyb. XXIII, 8, 5–7; T. Liv. XXXIX, 53, 10 (12–14); C. Tac. Annal. III, 38, 6; Dexipp. Scyth. frg. 27; Dexipp. Chron. frg. 22; Amm. Marc. XXI, 10, 3–4; XXVII, 10–14; Procop. De aedif. IV, 11; Luk. Fug. 22–26*) – в см. “Филипов град”. От римските автори до нас е достигнало названието Тримонциум като равностойно на Филипополис (*Trimontium=Ulpia Philippopolis: Plin. NH, IV, 11, 41; Ptolom. III, 11, 12*). По-рядко имената на една от градските фили Евмолпия (*Eumolpias: Amm. Marc. XXII, 2, 2; XXVI, 10, 4; XXVII, 4, 12; XXXI, 16, 1–2; Fest. Brev. 9, 3; Mihailov, G. IGB III, 1, № 1023*) и името Понерополис (*Poneropolis: Theop. frg. 107*) – “Град на престъпниците” се идентифицират също така с Филипополис³.

Названието му, както вече бе отбелязано, се свързва с похода на Филип II Македонски от 342/1 г. пр.Хр.е. като в източниците, когато става дума за това – изрично се посочва: “...основа Филип (сина) на

Аминта (*Dexipp. Scyth. frag. 27: ...κτίσμα Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου*.)” Съществуват обаче и мнения, че името на града е във връзка с политиката на Филип V Македонски (220–179 г. пр.Хр.е.) спрямо Тракия през 183 и вероятно 181 г. пр.Хр. С подобен характер е и информацията за по-късни събития от римската епоха, отнасящи се до управлението на войнишкия император Филип Араб (244–249 г.). Последното обаче не се приема твърде сериозно (*Iord. Rom. 283*). В преведените на български език откъси от труда на късноантичния писател Йордан се пояснява за основаването на град от Филип Араб в родното му място Трахонитис, на брега на р. Йордан преди вливането ѝ в Генисаретското езеро (дн. в Израел)⁴.

Подчертаната обвързаност на названието Филипопол с историческите личности от елинистическата и римска епохи не се поставя под съмнение. Проблемът, който най-често присъства в дискусиата за това от кого е дадено наименованието Филипопол на града, известен и с транскрипцията на тракийски език във вида Пулпудева, е с времеви измерения и се свързва с изброените по-горе имена на македонските царе и римския император.

Езиковедският анализ на названието Филипопол също така не е безразличен към етимологията на посоченото име⁵. Неговото начало може да се постави още през XIX век (вж. лит. в бел. 1) и донякъде се ангажира с протичащите процеси на национално Възраждане в България. В този смисъл вниманието на изследователите основно е съсредоточено върху транскрипцията на името Филипопол в неговата тракийска форма Пулпудева и оттам в съвременната Пловдив. За пълнота се посочват и засвидетелстваните, но по-рядко използвани съответствия Понерополис, Тримонциум или късното Евмолпия.

През 20-те години на миналия век М. Апостолидис⁶, позовавайки се на текстовете, съдържащи се в античните писатели Амиан Марцелин (*Amm. Marc. XXI, 10, 3–4*) и др. писатели (Руф Фест, Стефан Византийски) относно по-ранното име на Филипопол – Евмолпия (*Eumolpia vetus*) изказва идеята, че траките са обитавали до IV в. по Хр.е. 4 от 7-те хълма на града. По своему това са били отделни села като тяхното име кореспондира с местното название кендрисос (*Κενδρισος*), така както през римската епоха е известна една от градските фили в града⁷. Защищаваното пък от В. Добруски становище

за ранното наименование на града във формата Евмолпия⁸, не се поддържа от други изследователи (Д. Калопотакес, Г. Кацаров). Нещо повече – изказва се твърдение, че това име е дадено по-късно от гръцки заселници в града и се отнася само за живеещите на най-западния от хълмовете⁹. Впрочем на основание данните от откритите епиграфски текстове при археологическите проучвания в днешния град Пловдив могат да се възстановят имената и на другите градски фили в града. Такива са освен упоменатата *Κενδρείσεις*¹⁰, също така и *Ἀρτεμισιός*¹¹, *Ἡρακλείς*¹², *Εὐμόλιος*¹³ (Таксим тепе) и *Ἀσκληπιός*¹⁴. От епиграфски текстове са известни и длъжностни лица, носещи титлата филарх (*φιλάρχω*)¹⁵.

В своето изследване за произхода на името на гр. Пловдив, П. Р. Славейков¹⁶ посочва, че Тит Ливий от античните писатели, които са ползвали “Всеобщата история” на Полибий, пише разделено името на града – т.е. Филипо полис (*Philippo polis*). В своя коментар имениният наш възрожденец пояснява, че името на града е било изписвано по този начин и от гръцките писатели. По смисъла на този коментар би могъл да бъде поставен въпросът и за етимологията на названието на града освен като Филипов град, но също така и в смисъла на буквалния превод на името Филип (*Φίλιππος*=*φίλ-ιππος* – който обича конете). Утвърдената представа за траките, които воюват на коне, конят и конникът като образна представа за живеещите в Тракия, не е нова в нашата историография¹⁷. Твърде вероятно е възприемането на елинизираното название на града, носещ името на македонския цар Филип да се намира в пряка връзка с тази черта от бита на древните траки. В известен смисъл като потвърждение на тази хипотеза може да се посочи и засвидетелстваната транскрипция на тракийски език на името Филипопол (*Φίλιπποπόλις*) – Пулпудева (*Pulpudeva*). Според Вл. Георгиев¹⁸ името Пулпудева не е старинно и то е дадено не от траките, а от македоните. Наставката *-deva*, означаваща статута на селището, е характерна за западните части на говорените дакомизийски диалекти. В този смисъл несъмнено възниква въпросът дали наложилото се разбиране за името на града Пулпудева представлява пример за мним превод¹⁹ на съществуващото в историописната традиция название Филипопол? Склонни сме да приемем, че това е действително транскрибирана форма на името Филипопол, възпри-

ета по щастлив начин в пряка връзка със значението Φίλιππος=φίλιππος – *който обича конете*, отговарящо на типични черти от бита на древните траки. Поне за притежаващите елинска образование.

Началото на практиката да се дават имена на градове, отразяващи завоевателната политика на Македония в Тракия по време на управлението на Филип II стои в пряка връзка с преименувания по негово време Крениди във Филипи след 356 г. пр.Хр.е. (*Strab. VII, frg. 34; frg. 41*)²⁰. Местоположението на града разположен в близост до егейското крайбрежие, в ранната история на Тракия пряко свързан с военните и политически амбиции на племената на кикони, бистони, едони и мигдони²¹ неизбежно се свързват с легендарните предания за царя на бистоните Диомед и неговите кобили, хранени с човешко месо (*Apollod. II, 5, 8*). Знаменателно в случая е, че и тук новото име на града стои в пряка връзка със съществуващите исторически традиции в живота на траките и особената им любов към конете. Тази очевидна последователност намира своето продължение и в по-нататъшната военна политика на македонския цар. Във вътрешността на Тракия, там където е създаденият през 342/341 г. пр.Хр.е. град Филипопол резултатът от нея се изразява в паралелното използване на тракийското име Пулпудева. В смисъла на историческата приемственост от Античността, съдържащо се в транскрибираното на тракийски език на топонимично название Филипополис – Пулпудева, последното проявява по-голяма устойчивост и се съхранява в съвременното название на града Пловдив.

Изворите

Писмените извори отразяващи името Филипопол, най-общо може да бъдат систематизирани в следните групи:

I. Източници, отразяващи събития от военен и политически характер, отнасящи се до Тракия.

I. 1. Най-ранният масив от информация се съдържа в достигналото до нас от елинистическия историк Полибий (200–120 г. пр.Хр.е.) и римският Тит Ливий (59 г. пр.Хр.е.–17 г. по Хр.е.) отразяващи трако-македонските отношения през II в. пр.Хр.е. Отнасят се до походите на Филип V Македонски от 183 и вероятно от 181 г. пр.Хр.е.

– **Филипополис** (*Philippopolis*–*Φιλίπποπολίς*). *Polyb. XXIII, 8, 5–7*: Прекосявайки Тракия (Филип V в 183 г. пр.Хр.е.) през средата ѝ, той нахлул в земята на одрисите, бесите и дентелетите. Когато достигнал до тъй наречения Филипопол, жителите му побегнали в съседните планини и той превзел града с пристъп. След като пребродил цялата равнина и изтребил някои от жителите, а от други получил уверения в лоялност, той се оттеглил, като оставил във Филипопол гарнизон. Този последният бил обаче прогонен от одрисите, които се отrekli веднага от дадените на Филипа обещания.

Polyb. V, 100, 8. Завладявайки Тива, Филип (V) продал в робство жителите ѝ, на тяхно място заселил македони и преименувал града от Тива във Филипопол (217 г. пр.Хр.е.) (*Полибий. Всобщая история. Т. I. Санкт-Петербург, 1994, с. 471*).

T. Liv. XXXIX, 53, 10 (12–14). 12. А за да отвлече вниманието от истинските си замисли, той (Филип V в 183 г. пр.Хр.е.) се отправил на поход във вътрешността на Тракия против одрисите, дентелетите и бесите. 13. Град Филипопол жителите на когото избягали в околните планини той превзел, а варварите, живеещи в равнината, ги заставил да се предадат, разорявайки и опустошавайки земите им. 14. Оставяйки във Филипопол свой гарнизон, който одрисите обаче прогонили, той (Филип V) решил да основе град в Девриопа (*Т. Ливий. История Рима от основания города. Т. III. Москва, 1994, 156–157*).

I. 2. Макар и с фрагментарен характер, сведенията, отнасящи се до завладяването на Тракия (Корнелий Тацит: 55–120 г.) от Рим, допълват в общи линии историческата информация за Филипопол – като събития, местоположение и отчасти за неговото създаване и основателя му – най-често идентифициран с Филип (Македонца).

C. Tac. Annal. III, 38, 6. (Въстанието в 21 г. по Хр.е.) Едни от въстаналите разорили местното население, други преминали планината Хемус, за да разбунтуват и отдалечените племена; най-много и най-добре подготвените обсадили царя и града Филипопол, основан от Филип Македонски. Като узнал за това Публией Велей, който командвал най-близката войска, изпратил съюзнишка конница и лека пехота против тия, които се скитали, за да грабят или търсят помощни войски, а сам той повел ядката на пехотата си, за да освободят града от обсада. Всичко това било извършено едновременно и с успех:

грабителите били избити, между обсадителите се появили разпри и царят направил по това време излаз, тъкмо когато легионът дошъл. Не би трябвало да се говори за боеви строй или за сражение, гдето полувъоръжени и разпръснати неприятели били избивани без жертви от наша страна (Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, 275–276).

I. 3. Данните за Филипопол от римската епоха (Дексип: III в. по Хр.е.; Амиан Марцелин: 330–400 г.) затвърждават убеждението за осъзнатото вече име на града както от странични наблюдатели, така и от неговите жители. Съзнателно или не в историческите свидетелства се съдържат ретроспекции в именния смисъл за названията, които градът е имал във времето. В този смисъл се открива и пряка връзка с епиграфските текстове, коригиращи, но и обогатяващи нашите представи за името на града.

Dexipp. Scyth. frg. 27. Обсадата на Филипovia град. Град Филипoпол се намира на границата между земите на тракийците и македонците и лежи на река Хебър. Казват, че негов основател бил Филип, синът на Аминта, по чието име бил наречен и градът. Скитите (т.е. готите, които живеели по това време в Скития) нападнали този най-стар и най-голям град и го обсадили (250 г. по Хр.е.) (Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 387).

Dexipp. Chron. frg. 22. Скитите, наричани готи, преминали в голям брой река Истър във времето на Деций и опустошили римската област. Те обградили избягалите в Никопол мизи. Обаче Деций ги нападнал, както разказва Дексип и ако да убил тридесет хиляди души бил победен в сражението. Той загубил дори Филипoпол, който бил превзет от тях и много тракийци били избити (250 г.) (Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 388).

– Евмолпиада. (*Amm. Marc. XXVII, 4, 10–14*). Първата (провинция)... се нарича Тракия в тесен смисъл на думата. Големите градове, който в древността се наричал Евмолпиада и Берея красят тази провинция.

– *Amm. Marc. XXI, 10, 3–4*. Това място отделя Илирик от Тракия, като оставя на едната страна Вътрешна Дакия и Сердика, а от другата Тракия с Филипoпол (Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, 399–400).

– (*Amm. Marc. XXVII, 10–14*). След тяхното навременно замиланаване обсадените в Адрианопол, щом узнали от сигурни разузна-

вачи, че близките места са вече опразнени от неприятелите, излезли посред нощ от града и като отбягвали държавните пътища, през горски и странични пътища се отправили с най-голяма бързина ту към Филипопол и оттам към Сердика, ту към Македония, носейки със себе си оцелялата част от състоянието си, като че ли в тия области щели да намерят Валент (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 415*).

I. 4. Късноантични и ранновизантийски писатели (Йорданес Готски: VI в.; Прокопий Кесарийски: VI в).

– **Пулпудева** (*Pulpudeva*). *Iord. Rom. 221: ... Marcus Lucullus si quidem primus in Thracia contra Bessos pugnans eos qui fortiudine famaque praeibant devicit Emimontiosque debellans, Pulpudeva, quae nunc Philippopolis et Vscudama, quae Adrianopolis vocitantur, in Romanorum rededit dominio* (Обаче Марк Лукул (72–71 г. пр.Хр.е.) пръв воювал в Тракия срещу бесите, които били първи по храброст и слава, и ги победил, а като надвил емимонтийците (хемимонтийците) поставил под римска власт Пулпудева, който сега се нарича Филипопол, и Ускудама сега Адрианопол (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 427*).

Iord. Rom. 101–103. Philippus (Arabs) ... urbemque nominis sui in Thracia, que dicebatur Pulpudeva, Philippopolim reconstruens nominavit (Филип–Араб: 244–249 г.) заел властта по безсрамен начин и царувал седем години. Той направил сина си Филип съучастник в управлението и сам пръв от всички императори станал християнин. През третата година на управлението си той отпразнувал празника на града Рим, понеже се изпълнили хиляда години от основаването му и, като поправил града в Тракия, който се нарича Пулпудева, нарекъл го по името си Филипопол (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 428*).

Iord. Get. 283. Той (император Деций) събрал войски, както оттука, така и от Ускус (Ескус) и се пригответил за предстоящата битка. Книва обаче след дълга обсада влязъл във Филипопол взел плячка и се съюзил с намиращия се вътре пълководец Приск, който искал да воюва срещу Деций (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 430*).

Procop. De aedif. IV, 11. Ще посоча и какви укрепления е направил той в останалата Тракия и в тъй наречената сега Хемимонт.

Преди всичко построил твърде усърдно това, което е липсвало или било разрушено във Филипопол (*Φιλίπποπολις*), Бероя, Адрианопол и Плотинопол (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 446*).

II. 1. Данните от топонимичен, географски характер по същество са допълващи (Страбон: 63 г. пр.Хр.е. – 19 г. по Хр.е.; Гай Плиний–Стари: 23/24–79 г.; Клавдий Птолемей: II в. по Хр.е.).

– *Филипи* (*Strab. VII, frg. 34*). Много златни рудници има при Крениди, где то сега е град Филипи, близо до планината Пангей (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 223*).

(*Strab. VII, frg. 41*). Над брега на Стримонския залив от Галепс до Нест се намира град Филипи и неговата околност. Филипи по-рано се наричал Крениди, малко селище, което било уголемено след поражението на Брута и Касия (42 г. пр.Хр.е.) (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 224*).

– *Понеропол–Филипопол–Тримонциум*. (*Plin. NH, IV, 11, 40–50*). Между тях тече Хебър, а под Родопите е градът, който по-рано се наричал Понеропол, после по името на основателя си – Филипопол, сега пък поради положението си се нарича Тримонций (*Trimontium*) (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 265*).

(*Cl. Ptol. III, 11, 7*). Филипопол (*Φιλίπποπολις*)...52°30' – 42°45' (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 353*).

III. 1. Сведенията от литературен характер (Лукиан от Самосата: 120–190 г.) по своему допринасят и допълват общата информация за Филипопол.

Luk. Fug. 22–26. Херакъл. Това е Хебър, а градът е дело на известния Филип. И ние сме вече под облаците и близо до земята. Нека слезем на земята на слуги (*Г. Кацаров, Д. Дечев. ИСИГТМ, С., 1949, с. 298*).

IV. 1. Епиграфски текстове, съдържащи се в Mihailov, G. IGB, Vol. III, fsc. 1. Territorium Philippopolis. S., 1961.

На с. 19 Г. Михайлов се позовава на Теопомп за името на града Понерополис като основан от Филип (*Theop. frg. 110 (FrgGrHist. – Jakoby) = Plin., NH, IV, 11, 41*), а също така и на Плутарх (*Plut. Mor. De cur. 10, p. 520B*).

Военни дипломи, датирани за 221 и 224 г., в които е упоменато *Ulpia Trimontium*: CIL XVI, 139; 189.

СЪКРАЩЕНИЯ

ГПлНМ	Годишник на Пловдивския Народен музей. Пловдив
ГПНБ	Годишник на Пловдивската народна библиотека. Пловдив
ДВИ	Държавно военно издателство. София
ИИБЕ	Известия на Института за български език. София
ИСИГТМ	Извори за старата история и география на Тракия и Македония. С., 1949
Наука	Наука. Периодическо списание. Пловдив
СББАН	Сборник на Българската академия на науките. София
СБНУНК	Сборник за народни умотворения, наука и книжнина. София
Сб. Археологически проучвания...	Сборник: Археологически проучвания за историята на Пловдив и Пловдивския край. Пловдив, 1966
Стефан Захариев. Живот, дело род. Пазарджик.	Стефан Захариев. Живот, дело род. Научна сесия посветена на 200 г. от рождението му и 140 години от издаването на книгата му “Географико-историко-статистическо описание на Татар-Пазарджишката кааза”. Пазарджик, 2011
AB	Archäologische Beiblatt. Wien
ANRW	Aufstieg und Niedergang der römischen Welt. Berlin–NewYork
IGB	Inscriptiones graecae in Bulgaria repertae. Vol. III, 1. Serdicae
Der kleine Pauly	Der kleine Pauly. Lexikon der Antike. Bd. I. Stuttgart. 1964 Bd. IV. München, 1972
De Thracia provincia	De Thracia provincia Romana. Dissertatio inauguralis historica.

Romana. Lipsiae
Pulpudeva. 1

RE

Lipsiae, MDCCCLXXXIII
Pulpudeva. 1. Semain philippopolitaines
de l'histoire et de la Culture thrace. Plovdiv,
4–19 octobre 1974. Sofia, 1976
Pauly-Wissowa-Kroll Real Encyclopädie der
klassischen Altertumswissenschaft.
Bd. XIX. Stuttgart, 1938.

БЕЛЕЖКИ

¹ Преглед на литературата за началото на дискусията и основните тези през епохата на Възраждането в: **Христева, М.** Борбата за историческото наследство: Стефан Захариев срещу Георгиос Цукалас. – В: Стефан Захариев. Живот, дело род. Пазарджик, 2011, с. 74–87; **Бешевлиев, В.** Античната топонимия като исторически извор. – ИИБЕ, 1954, с. 346–347; **Михайлов, Г.** Траките. С., ДВИ, 1972, с. 69; Danov, Chr. Philippopolis. – RE, XIX, 1938, 2244–2263; **Danov, Chr.** Philippopolis. – Der kleine Pauly. Bd. IV, 1972, p. 743–744; **Velkova, Ž.** Die Namens Plovdivs im Laufe Jahrhunderte. – In: Pulpudeva, 1, 1976, p. 173–176.

² **Детев, П.** Материали за праисторията на Пловдив. – ГПлНМ, III, 1959, 3–80; Разкопки на Небеттепе в Пловдив. – ГПлНМ, V, 1963, 27–40; Праисторически селища в Пловдивски окръг. – В: Сб. Археологически проучвания... Пловдив, 1966, с. 7 сл.; **Ботушарова, Л.** Античният Филипopol в светлината на новите археологически разкопки. – В: Сб. Археологически проучвания... Цит. загл., с. 40 сл.

³ **Jireček, C.** Die Heerstraße von Belgrad nach Konstantinopel und die Balkanpässe. Eine historisch-geographische Studie. Prag, 1877, S. 41; **Kalopothakes, D.** De Thracia provincia Romana. Lipsiae, MDCCCXXXIII, с. 41–43; **Кацаров, Г.** Бележки върху античния Пловдив. – СбНУНК, XVIII, 1901, с. 653–658; **Апостолидис, М.** Значението на град Пловдив и неговите древни имена. – ГПНБ, 1926, с. 87–95.

⁴ **Дечев, Д., Кацаров, Г.** LXIV. Йорданес (превод: В. Бешевлиев, Д. Дечев). – В: ИСИГТМ, С., 1949, с. 428, бел. 29 (с. 431). **Colpe, C.** Batanaia (–nea, –nis). – Der kleine Pauly. Bd. I, 1964, с. 839–840.

⁵ **Славейков, П. Р.** Няколко думи за Пловдив. – Наука, 1882, II, № 1, 81–88; № 2, с. 175–183; № 3, с. 286–289; **Бешевлиев, В.** Античната топонимия като исторически извор. – ИИБЕ, III, 1954, с. 346–347; **Георгиев, Вл.** Въпроси на българската етимология. С., 1958, с. 93–94; **Иречек, К.** Пътувания по България. 2. С., 1974, с. 653–658.

⁶ **Апостолидис, М.** Значението... – цит., загл., 1926, с. 90–93.

⁷ **Detschew, D.** Die thrakischen Sprachreste. 2. Wien, 1976, S. 239.

⁸ **Добруски, В.** Материали по археологията на България. – СБНУНК, XVI/XVII, 1900, с. 118.

⁹ **Kalopothakes, D.** De Thracia... Op. cit., MDCCCLXXXIII, p. 42;
Кацаров, Г. Бележки..., цит. загл., 1901, с. 653.

¹⁰ **Danov, Chr.** Eine neue Inschrift aus Apolonia Pontica. – AB, 30, 1937, p. 88–94

¹¹ **Danov, Chr.** Philippopolis, Serdica, Odessos. Zur Geschichte und Kultur der bedeutendsten Städte Thrakiens von Alexander d. Gr. bis Justinian. – In: ANRW. 1979, S. 257; IGB, V. III, 1, 1961, №№ 902, 903, 1445.

¹² **Danov, Chr.** Philippopolis... Op. cit., 1979, S. 257; IGB, V. III, 1, 1961, №№ 894, 1036.

¹³ **Danov, Chr.** Philippopolis... Op. cit., 1979, S. 257; IGB, V. III, 1, 1961, № 1023.

¹⁴ **Danov, Chr.** Philippopolis..., Op. cit., 1979, S. 257; IGB, V. III, 1, 1961, №№ 904.

¹⁵ **Danov, Chr.** Philippopolis... Op. cit., 1979, S. 257; IGB, III, 1, 1961, №№ 1473, 888.

¹⁶ **Славейков, П. Р.** Няколко думи.... Цит. загл. 1882, № 1, с. 83–84.

¹⁷ **Кацаров, Г.** Битът на старите траки според класическите писатели. – СББАН, 1, 1913, 22 – 23 (= **Гаврил Кацаров.** Избрани съчинения. Т. I. С., УИ “Св. Климент Охридски”, 2001, 66–67); **Данов, Хр.** Древна Тракия. С., “Наука и изкуство”, 1969, с. 185–186; **Попов, Д.** Конят и колесницата в тракийската царска идеология. – ИБИД, 38, 1986, с. 113–144.

¹⁸ **Георгиев, Вл.** Въпроси на българската етимология. С., 1958, с. 93–94.

¹⁹ **Георгиев, Вл.** Траките и техният език. С., БАН, 1977, с. 30.

²⁰ **Danov, Chr.** Philippi (Φίλιπποι). – Der kleine Pauly. Bd. IV, 1972, p. 742–743.

²¹ **Фол, Ал., Спиридонов, Т.** Историческа география на тракийските племена до III в. пр.н.е. и Атлас. С., БАН, 1983, с. 78–79.